

Спасибі за мирний день, ветеране



Що неможливо робить час з відважними нашими синами та дочками, які під час Великої Вітчизняної війни грудьми заступили шлях німецько-фашистським зайдам! Більше того, чимало з них не пошкодували найдорожчого – свого життя, аби вигнати загарбників з рідної землі й водночас стати визволителями інших поневолених фашистським чоботом народів Європи. Ось час непрохано черкнув крилом сивочолого, знаного не лише в місті, а й у районі, області навіть колишньому СРСР своїми кулінарними здібностями, висококласного професіонала, фахівця, чудового сім'янина Івана Галету... Нині уже й не бачить, відмовили колись променисті, уважні, спостережливі очі, так потрібні солдатів спеціальних завдань у роки минулої війни. Минає дев'яноста весна на життєвому календарі ветерана. Здавалось би, роки потроху ненав'язливо вивірював з пам'яті численні події, епізоди, імена. Ні! Іван Петрович пригадує все й до дрібниць, що мимоволі позаздриш.

Родом з Чернігівщини. Велика багатодітна родина ледве зводила кінці з кінцями. Працювали, як кажуть, до сьомого поту на чотирьох десятинах землі. Мали конячку, корову. Ходив у другий клас, коли країною прокотилась колективізація. У Галет забрали геть усе, залишилися, як мовиться, голими й босими. Весною та влітку ходив хлопчик у колгосп полоти посіви тютюну, за що давали шматок хліба й сяку-таку баланду. Останню випивав, а хлібчик ніс додому, меншим братам і сестрам. На зиму погодився доглядати п'ятнадцять телят. Якось мама заховала в піч жменю квасолі. Прийшли – забрали. Плачу було тоді, як за мерцем. Бур'ян, трава, кінський щавель - усе йшло в горщик. Слава Богу, весною через сильну повінь, всі баюри заповнило дрібною рибкою. Ловили її, сушили, перетирали – з того пекли рятувальні смачні паляниці. Згодом і брат пішов працювати в колгосп, де давали хоч якийсь пайок... Наступної зими ще один з братів приловчився виконувати людям роботу по-господарству за харчі. Взяв з собою й Івана. Вже легше стало. Влітку ж - знову в поле. Набідувалася родина добряче. Мама не витримала – померла, п'ятеро сиріт залишила. Іван - за старшого: і хліб пік, і їсти варив. Згодом повернувся з Донбасу батько, влаштувався в колгосп. Нарівні з ним Іван волами орав землю, садив городину. Змушений був скрізь встигати. Доглядав і два десятки артільних коней. Коли з райвійськкомату прийшла повістка, спочатку розгубився: ще не час. А брат сказав: «Йди, хоч голодним не будеш ходити»...

Так опинився в Магнітогорську. Охороняв величезні промислові підприємства, мартенівські домни. А прийшли весна, літо всіх відправили на підсобні роботи. Оскільки вмів їздити на конях, командир відділення віддав їх Іванові Галеті в підпорядкування.

Несподівано на Заході загриміла воєнна заграва. Частину мобілізували в Свердловськ. Усі на фронт. Солдатам виділяли на кожного по 600 грамів хліба на день, а ввечері – 200 грамів і чай. А треба ж і гаряченьке... Склали з каміння щось схоже на пічку, – й Івана приставили готувати їсти. Вночі ходили по дрова, що розходилися так швидко, як сірники. Це вже було під Харковом, а затим - Ярославлем, де просився вивчитися на автоматника, бо, зізнався, варіння настільки вимотувало, що не мав сил вистояти біля гарячих і паруючих величезних казанів, ніби біля кулемета. П'ять місяців мав перепочинку, та командир роти повернув знову на попереднє місце, бо ні в кого не виходило так смачно зварити борщ, куліш, кашу... Отож готував страви й далі. Наварить 150-200-літрові чани їжі, розвезе солдатам, а тоді повантажить на машини – і далі за фронтом... Не вмів Галета відсиджуватися. Саме набирали в оперативну бригаду. Автоматник Галета тут як тут: «Візьміть». Півтора місяця навчання дали результати. У парі з сержантом патрулювали звільнені населені міста й села: Донецьк, Воронеж, Харків, Луганськ...

Тривожно було, коли річка Донець розлилася, а переправи не дають. До всього, фашисти безперервно бомбили річку, станцію, через яку курсували ешелони з військовою технікою, пораненими. Хто ж повідомляв ворогів про прибуття ешелонів? Нелегке завдання поставили перед оперативниками. Не одну ніч Галета з сержантом прочісували довкола залізничі території. Ненароком підслухали розмову двох хлопчиків. Один з них мовив: «Тікаймо, зараз будуть бомбити ешелон з фронту». А другий перепитав, мовляв, звідки знаєш? У відповідь почули: «А мій папка повідомив». А «папка», виявляється, працював начальником станції... Ось так. Коли зрадника затримували, виставили пильну охорону, а то люди вчинили б самосуд... Стільки ж втрат довелося понести...

Переправляючись на плотях, на конях через Дніпро, добралися до Дніпродзержинська, який дуже постраждав. Попереду чекала Москва. Якось прислухався до розмови пораненого політрука, який переповідав одкровення полоненого німецького генерала під Москвою: «Не візьмемо ми Росію, бо там такий народ, що всі – від великого до малого, старики, жінки, безстрашно воюють. Лісами страшно ходити, а які морози»... Ці слова мимоволі додали сил і впевненості, що Перемога буде за радянським народом. Пригадав колишній солдат, як невтомно працювали в тилу люди, діти на перекваліфікованих на військові заводах, як безперервно з конвеєра сходили зброя, танки, як освоїли славнозвісні «катюші» - справжню грозу для фашистських полчищ. Як пригодилися Галеті знання оперативника! Затримували й шпигунів, і зрадників. Якось із сержантом, з яким патрулювали місто Луганськ, познайомилися із симпатичною білявкою. Прогулюючись, почала розпитувати звідки їх частина, куди тримає курс. Рядовий Іван, зважаючи на субординацію, коректно зауважив про це сержантові, на що той не відреагував. Та це не давало Галеті спокою. Повідомив про сумніви командирові. Затримали допитливу красуню вночі. Виявляється, це була досвідчена шпигунка, яку шість років розшукували...

«Ноги теж зброя» - зазначає Іван Петрович, відтворюючи в пам'яті блискавичні прийоми-удари, або нетрадиційну занепокоєність у тому чи іншому підозрюваному перехожому. Не забув... Усього перебачив і пережив, ніколи не ховався під час бомбувань. Особливо наприкінці війни. Пам'ятає, як з Дубровиці перекинули в Житомир, звідти в Сарни, як підтримував молодих зенітників... Як зустрів 9 Травня 1945-го Перемогу: звідусіль пісні, гамір... Як готував святковий обід солдатам, просився в діючу армію. Та війна для Галети не закінчилася. Відправили з іншими солдатами й загonom коней на оперативне завдання в Почаїв... Довгенько мовчав. Та не все може розповідати й нині... Як не можна, то не можна...

Зате про організацію громадського харчування в Сарнах спогадів, а спогадів. Адже всі їдальні, зауважу, відкривав Іван Петрович. І по вулиці Миру, в райцентрі, де нині пустує приміщення колишнього спортивного магазину, і кафе «Случ», відоме сарненцям як «Сім сходинок», і ресторан «Сарни», і робітничим їдальням надавав шефську допомогу, і... Та й не перелічити проблем з підготовкою приміщень, так і набором

фахівців. Самотужки конструював і монтував плити з печами, щоб одночасно випікати кондитерські вироби, від яких підприємство мало неабиякий прибуток.

Скільки радості було в голосі сусіда, коли все вдавалося, як задумував! Як до бойових нагород за багаторічну сумлінну працю додалися трудові відзнаки – Орден трудового Червоного прапора, медаль «Відмінник радянської торгівлі», «Переможець соціалістичного змагання», диплом обласної та районної рад, значки... А скільки разів портрет правофлангового майстра своєї справи красувався на Дошках пошани в райцентрі, в Рівне. Скільки землячок з вдячністю згадують уроки майстерного навчання в знайомого кулінара! Обирали його членом кулінарної ради області, України, радником обласної ради з торгівлі, брав участь у засіданнях районного суду, як народний засідатель. Активна життєва позиція, професіоналізм, принциповість і висока відповідальність підняли на п'єдестал визнання та поваги земляків, співвітчизників. А чи забуде коли конкурси різних рівнів, у тому числі в Києві та на виставці досягнень народного господарства в Москві, де давав волю своїй фантазії й творчості, дивуючи колег, гостей, маститих і вимогливих членів журі. Пригадую масові заходи, організовані правлінням облспоживспілки, на яких Іван Галета з колективом представляв найоригінальніші, найсмачніші, досі незнані та не записані в жодному рецептурному збірнику страви! Фарширована щука «плаває» на тарелі поміж зелені, приправ, а півень-красень, ніби живий, вишіє на підставці, хитає гребенем з... моркви, а пир'я Іван Петрович зметикував з... масла. Дивовижно! У кожного, хто бачив ці видовищні композиції, очі світилися доброю заздрістю, а похвали не злічити. Або фаршироване запечене 18-кілограмове поросся, що наче вибігло на галявину з-поміж численних страв-закусок. Це треба було бачити! Додалось ще й захоплення кондитерською справою. Його торт «Шевченківська хатинка–терем» й інші дуже всіх вразили. Так, як Іван Петрович, ніхто не вмів коптити рибу в непримітному й похмурому цеху, що «завмер» по вулиці Миру в райцентрі. По півтори тонни риби готував за зміну.

Друзі, ровесники знають Івана Петровича як заядлого мисливця. Звідки тільки не приймав делегацій, пригощаючи своїми фірмовими стравами-дивинками! Сорочка була мокра від біганини біля плити, але був радий, що такого багатющого стола, як він, ніхто не накриє! Це визнавали всі, хто з ним працював, спілкувався. Багатьом готував на весіллях. І був щасливий, що розуміють його родина, дружина Катюша, з якою в любові й злагоді живе понад шістьдесят літ. Мешкають у власноруч збудованому ошатному будинку по вулиці Невського в райцентрі. Дбайливо доглядають за старенькими син Валерій і невістка Ніна. Цікавляться здоров'ям і часто відвідують онуки Олена з Олегом, з дітьми, тобто правнуками Івана Петровича та Катерини Іванівни.

Боляче дивитися на колись симпатичного русьвочубого чоловіка – гордість громадського харчування Сарненщини, вчителя й наставника численних висококласних фахівців галузі. Адже на рахунку Івана Галети - дев'ять груп випускників школи кухарів, що свого часу працювали при райспоживспілці. Але та живинка, невгамовність і досі ні-ні та й проскакують у нерухомому погляді ветерана, інваліда Великої Вітчизняної. Коли робили операцію, лікарі поцікавилися, можливо, спадковість вплинула на зір, травма чи пережите. Довго думав чоловік і згадав: працюючи вже в ресторані, якимось як завжди поспішав своєчасно накрити стіл для високопосадовців з області. Ненароком поскоковзнувся і впав потилицею на цементну підлогу. Майже підсвідомо схопився за ящик і моментально присів на нього. Три години сидів нерухомо, нічого не чув, не бачив. А коли б не піднявся, а продовжував лежати, то неодмінно стався б крововилив – і прощай, життя... Так, принаймні, сказали лікарі.

На війні ворожа куля обминула, а в мирні дні злочасний випадок підстеріг. Ось така непередбачувана доля, такий примхливий час підкошує посріблених земляків. Та вони тримаються! І від усього серця раді побажати Івану Галеті, щоб і надалі був оптимістом, а Бог послав здоров'я, сили. Щоб родина берегла Вас, як зіницю ока, бо варті

того, й неоціненний Ваш внесок у Велику Перемогу, у сьогоднішній мирний день. З ювілеєм Вас, дорогий ветеране. З новими веснами!

Раїса БРИЧКОВА.